

Internationalisering in het funderend onderwijs

Verkenning naar welke Nederlandse scholen (expliciet) aandacht besteden aan internationalisering in de schoolgids

April 2026

nuffic
meet the world

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Belangrijkste bevindingen

Vermelden scholen in het funderend onderwijs internationalisering in hun schoolgidsen? Voor het antwoord hierop doorzochten we voor de allereerste keer 2.477 schoolgidsen van het schooljaar 2024/2025 op het woord 'internationalisering' en een aantal daarmee samenhangende termen. We keken ook naar het aandeel leerlingen dat onderwijs volgt op een school met internationalisering in de schoolgids, de samenhang in de schoolgids tussen bepaalde school- en leerlingkenmerken en internationalisering, en welke internationaliseringsthema's worden genoemd.

57%

van de leerlingen zit op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids

Meest vermelde internationaliseringsthema's in schoolgidsen

Basisonderwijs

Wereldburgerschap

Voortgezet onderwijs

Mobiliteit

Scholen in zeer sterk stedelijke gebieden noemen internationalisering het vaakst

34-35%

Niet en weinig stedelijk

42-50%

Matig tot zeer sterk stedelijk

Grotere scholen vermelden internationalisering vaker

Internationalisering vaker genoemd in schoolgidsen vo

basisonderwijs **40,7%**

voortgezet onderwijs **67,3%**

speciaal basisonderwijs **20,3%**

clusterscholen **13%**

Meeste aandacht voor internationalisering bij havo/vwo scholen

Inhoud

Belangrijkste bevindingen	2
Inleiding	4
Doel en onderzoeksvragen	6
Methode	9
Resultaten	17
Conclusies	40
Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	44
Referentielijst	46
Bijlage	47

Inleiding

De wereld om ons heen verandert. Leerlingen groeien op in een samenleving waarin contacten met andere talen en culturen steeds vanzelfsprekender worden. Om volwaardig en betekenisvol te kunnen deelnemen aan deze samenleving is het belangrijk dat leerlingen al vroeg de kans krijgen om internationale competenties te ontwikkelen, zoals openstaan voor anderen, nieuwsgierig zijn naar de wereld en samenwerken over grenzen heen. Scholen spelen hierin een belangrijke rol als oefenplaats (SLO, 2024).

Internationalisering in het onderwijs kan bijdragen aan het ontwikkelen van dergelijke competenties. Internationalisering refereert aan het bewust en doelgericht integreren van internationale, interculturele en mondiale dimensies in het onderwijs. In het funderend onderwijs kan dit vele vormen aannemen, zoals wereldburgerschapsonderwijs, buitenlandse reizen, fysieke uitwisselingen met een school in het buitenland, vreemdetalenonderwijs, online internationale samenwerkingsprojecten en het integreren van internationale of diverse perspectieven in de les.

Hoewel er binnen het Nederlandse funderend onderwijs veel initiatieven bestaan op het gebied van internationalisering, ontbreekt op dit moment een landelijk overzicht van hoe scholen hier in beleid en praktijk mee omgaan. Tot dusver was het niet duidelijk in hoeverre in schoolgidsen aandacht wordt besteed aan internationalisering binnen het funderend onderwijs, welke vormen of aspecten scholen daarbij benoemen, en welke leerlingen hier het meest van profiteren. Aandacht besteden aan internationalisering kan leerlingen waardevolle kansen bieden om zich te ontwikkelen, maar die kansen zijn mogelijk niet voor iedereen gelijk (Inspectie van het Onderwijs, 2024). Er kunnen verschillen bestaan tussen bijvoorbeeld onderwijssectoren, onderwijssoorten, regio's, leerlingpopulatie of beschikbare middelen. Meer inzicht in deze verdeling helpt om beter te begrijpen of alle leerlingen gelijke mogelijkheden krijgen om aan internationale competenties te werken.

Om meer inzicht te krijgen in dit landelijke beeld, werken Nuffic en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) samen. Nuffic beschikt over inhoudelijke expertise op het gebied van internationalisering, terwijl DUO toegang heeft tot landelijke gegevens over scholen en schoolgidsen in het funderend onderwijs en de technische expertise in huis heeft om deze gegevens te analyseren. De 2.477 schoolgidsen in de verzameling van DUO vormen de basis van dit onderzoek.

De schoolgids is gekozen omdat het een formeel en wettelijk verplicht document is waarin scholen jaarlijks hun visie, missie, kernwaarden en keuzes in het onderwijsaanbod vastleggen. Volgens wettelijke kaders moeten scholen deze gids actief beschikbaar stellen aan ouders en leerlingen. Het betreft één schoolgids per school, die aan het begin van het schooljaar wordt geactualiseerd. Doordat schoolgidsen verplicht zijn en openbaar beschikbaar worden gesteld, bieden zij een betrouwbaar en representatief beeld van welke thema's beleidsmatig zijn verankerd. De Inspectie van het Onderwijs gebruikt de schoolgids bovendien als informatiebron bij het toezicht en als instrument om de kwaliteit van scholen te beoordelen (Inspectie van het Onderwijs, 2024).

Deze verkennende analyse maakt inzichtelijk welke scholen internationalisering benoemen in de schoolgids. Het is daarbij belangrijk om te benadrukken dat de inhoud van de schoolgids niet automatisch iets zegt over de daadwerkelijke uitvoering in de onderwijspraktijk. De schoolgids laat vooral zien wat scholen formeel vastleggen en belangrijk vinden om te benoemen.

Doel en onderzoeksvragen

Met dit onderzoek willen DUO en Nuffic een landelijk beeld geven van de mate waarin scholen in het funderend onderwijs internationalisering vermelden in de schoolgids.

Het uiteindelijke doel is om beter te begrijpen waar en voor wie internationalisering in het onderwijs beschikbaar en toegankelijk is, en om handvatten te bieden voor beleid dat bijdraagt aan gelijke kansen voor alle leerlingen om internationale competenties te ontwikkelen. Dit sluit aan bij de actuele beleidsprioriteiten rond burgerschap en gelijke kansen in het basis- en voortgezet onderwijs (SLO, 2025).

Onderzoeksvragen

1. Welk aandeel van de scholen vermeldt internationalisering in de schoolgids?
2. Welk aandeel van de leerlingen krijgt onderwijs op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids?
3. Welke schoolkenmerken hangen samen met het vermelden van internationalisering in de schoolgids?
4. Welke leerlingen krijgen onderwijs op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids?
5. Welke internationaliseringsthema's worden vermeld in schoolgidsen?
6. Wat zijn schoolkenmerken die samenhangen met specifieke internationaliseringsthema's?

Internationaliseringsthema's

Internationalisering is een breed begrip en kan veel verschillende vormen hebben. Om meer inzicht te krijgen in hoeverre verschillende vormen en gerelateerde onderwerpen voorkomen in schoolgidsen, hebben we 5 specifieke thema's gedefinieerd. Dit zijn wereldburgerschap, vreemdetalenonderwijs, mobiliteit, internationale competenties en internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH).

Onder 'wereldburgerschap' vallen gerelateerde termen en synoniemen, zoals wereldburger, wereldburgerschapscompetenties en *global citizenship*. Onder 'mobiliteit' vallen internationaliseringsactiviteiten die in het buitenland plaatsvinden en gerelateerde termen, zoals buitenlandse reizen, Erasmus+ en internationale uitwisselingen. Met internationale uitwisselingen verwijzen we naar de uitwisseling van leerlingen of docenten tussen scholen in Nederland en in het buitenland. Het thema 'vreemdetalenonderwijs' omvat bijvoorbeeld tweetalig (primair) onderwijs, meertaligheid en Engels vanaf groep 1. Onder 'internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH)' vallen vormen en activiteiten die op de school of in de klas plaatsvinden, zoals online/virtuele uitwisseling (waarbij leerlingen online samenwerken met een school in het buitenland), *eTwinning* en een internationale week. Tot slot kijken we of scholen refereren aan 'internationale competenties', waaronder interculturele vaardigheden en internationale oriëntatie.

Brainport

Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek is de analyse van regionale verschillen, waaronder een gerichte blik op de Brainport-regio (d.w.z. de regio rondom Eindhoven). Deze regio kent een sterk internationaal georiënteerde economie, een groeiende populatie van kennismigranten en een intensieve samenwerking tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven. Internationalisering van het onderwijs vormt een belangrijk speerpunt van het samenwerkingsverband (Brainport Eindhoven, z.d.). Daarmee vormt Brainport een interessante casus om te onderzoeken hoe internationalisering in het onderwijs eruitziet in een internationaal georiënteerde regio en hoe dit zich verhoudt tot andere regio's.

Nuffic-netwerken

Naast school- en leerlingkenmerken wordt in dit onderzoek ook gekeken naar de deelname van scholen aan Nuffic-netwerken, zoals netwerk tto (tweetalig onderwijs) en het Global Citizen Network (GCN). Scholen die deelnemen aan deze netwerken kiezen bewust voor een internationaal profiel en bijbehorende kwaliteitskaders. Door deze netwerken mee te nemen in de analyse kijken we in hoeverre het internationale profiel van een school gereflecteerd wordt in schoolgidsen.

Methode

Populatie

De populatie omvat alle scholen met schoolgidsen in het schooljaar 2024/2025 in de schoolgidsendatabase van DUO. Scholen zijn geanalyseerd op instellingsniveau (BRIN4-niveau). Een instelling kan meerdere locaties en vestigingen hebben, maar is geanalyseerd als één instelling. In totaal zijn 2.482 van de 7.184 scholen in de Nederlandse schoolpopulatie (bo, vo, sbo, clusterscholen) in het onderzoek meegenomen, waaronder 2.030 in het bo, 259 in het vo, 90 in het speciaal basisonderwijs (sbo) en 103 clusterscholen (speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) samen). Verder omvat de analyse alle leerlingen die in het schooljaar 2024/2025 onderwijs volgden op een van de scholen met een schoolgids. Dit betreft in totaal 898.954 leerlingen.

In de analyse zijn 5 scholen (3 bo- en 2 vo-scholen) uitgesloten omdat ze in 2024 nog geen examens hadden afgenomen of minder dan 5 inschrijvingen hadden. In totaal zijn dus 2.477 scholen meegenomen in de analyse.

Voor de analyse van schoolgidsen zijn openbare schoolgidsen verzameld van de websites van de betreffende scholen. Dit gebeurde met behulp van een zogenaemde *scraper*, die uitsluitend downloadbare schoolgidsen in pdf-formaat vindt. Schoolgidsen in andere formaten (zoals html, ingescande documenten of foto's van schoolgidsen in pdf-formaat) worden

hiermee niet gevonden. Naast het ontbreken van digitale versies bij sommige scholen, verklaart dit waarom niet alle gidsen in onze dataset zijn opgenomen.

Representativiteit steekproef

Niet iedere schoolgids was vindbaar voor DUO. De representativiteit van de schoolgidsdata is gecontroleerd door verschillende karakteristieken, zoals het leerlingaantal, de leerling-leraarratio, schoolweging en regio van scholen met schoolgids te vergelijken met scholen waarvan geen schoolgids in de database beschikbaar is.

Hoewel de representativiteit van de data gecontroleerd is op basis van deze verschillende kenmerken, is het denkbaar dat de scholen waarvan de schoolgids wel beschikbaar was, niet een perfect representatieve steekproef vormen van alle scholen in Nederland. Om hiervoor te corrigeren, is poststratificatie toegepast, een vorm van weging die vaak gebruikt wordt bij enquêteonderzoek.

Poststratificatie is een methode om een steekproef aan te passen zodat deze beter de hele bevolking weerspiegelt. Hiermee corrigeren we voor eventuele over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen in onze data. De weging is gebaseerd op 3 stratificatievariabelen: onderwijssector (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, speciaal basisonderwijs

en clusterscholen), of een school in een van de 5 grootste Nederlandse gemeenten (G5) ligt, en de denominatie van de school (openbaar of bijzonder onderwijs).

Voor elke combinatie van deze stratificatievariabelen - een zogenaamd stratum - hebben we het aantal scholen en leerlingen in zowel de steekproef als de totale populatie met elkaar vergeleken. De populatiegegevens hiervoor zijn afkomstig uit registerdata over het aantal instellingscodes en inschrijvingen in 2024.

Op basis van deze vergelijking zijn gewichten toegekend. Wanneer een stratum in onze steekproef oververtegenwoordigd was ten opzichte van de populatie, heeft het een gewicht kleiner dan 1 gekregen. Dit betekent dat observaties uit dit stratum minder zwaar meetellen in de analyse. Omgekeerd hebben we ondervertegenwoordigde strata een gewicht groter dan 1 gegeven, zodat deze groepen juist meer invloed hebben op de uiteindelijke resultaten.

Vaststellen van internationalisering in de schoolgids

Of er in een schoolgids internationalisering wordt vermeld, hebben we bepaald op basis van een woordenlijst met woorden die vaak in de context van internationalisering worden gebruikt. Deze woordenlijst is door verschillende teams binnen Nuffic samengesteld (bijlage A).

Een school noemt internationalisering in haar schoolgids als ten minste één woord uit de woordenlijst in de schoolgids staat. Verder zijn er aanvullende analyses gedaan om te beoordelen in hoeverre specifieke internationaliseringsthema's voorkomen binnen de schoolgidsen, namelijk: wereldburgerschap, vreemdetalenonderwijs, mobiliteit, internationale competenties en internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH). Voor deze analyses is gekeken of ten minste één woord dat hoort bij het specifieke internationaliseringsthema in de schoolgids staat. De woorden binnen elk specifiek thema zijn te vinden in bijlage B.

Tekstanalyse

De verzamelde schoolgidsen zijn doorzoekbaar gemaakt met Elasticsearch. Elasticsearch is een zoek- en analysetoepassing die *full-text search* in grote hoeveelheden tekst mogelijk maakt. Schoolgidsen zijn doorzocht op basis van zoekopdrachten. Per instelling zijn alle beschikbare schoolgidsen doorzocht. In dit onderzoek zijn verschillende zoekopdrachten gecreëerd op basis van de woorden in de woordenlijst (bijlage A en B). Het resultaat van de zoekopdracht is per school een 'hit' als één of meerdere van de woorden uit de zoekopdracht in de schoolgids te vinden zijn. Dubbelzinnige woorden in de woordenlijst zijn handmatig opgezocht en de tekstfragmenten zijn gecontroleerd om te bepalen of het woord daadwerkelijk wordt gebruikt in samenhang met internationaliseringsthema's.

Als voorbeeld: het woord 'uitwisseling' wordt vaak gebruikt in de context van gegevensuitwisseling en niet in de context van internationalisering, waarbij 'uitwisseling' betekent dat leerlingen van verschillende landen elkaar bezoeken. In dit geval is de schoolgids niet als 'hit' geteld mits er geen andere woorden uit de zoekopdracht in de schoolgids voorkwamen.

School- en leerlingkenmerken

Wij hebben onderzocht in hoeverre verschillende schoolkenmerken (tabel 1) en leerlingkenmerken (tabel 2) samenhangen met het opnemen van internationalisering in de schoolgids. De definities van elk kenmerk zijn in tabel 1 en tabel 2 weergegeven.

Tabel 1. Beschrijving van de schoolkenmerken

Schoolkenmerk	Beschrijving
Onderwijssector	Basisonderwijs (bo), speciaal basisonderwijs (sbo), voortgezet onderwijs (vo) en clusterscholen (bestaande uit speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso)) ¹
Onderwijssoort (vo)	Soort onderwijs dat een school aanbiedt, opgedeeld in 3 categorieën (enkel vwo/havo, enkel vmbo, en overig (vwo/havo/vmbo en/of praktijkonderwijs (pro))
Denominatie	Openbaar, algemeen bijzonder, protestants-christelijk, rooms-katholiek, klein christelijk, klein religieus (zie bijlage C voor meer informatie)
Aanbod taalonderwijs (vo)	Aantal talen dat aangeboden wordt op een school (exclusief Nederlands). Deze variabele is afgeleid uit de examengegevens van leerlingen op scholen in onze dataset en bevat alle talen waarin examens afgelegd werden, behalve de Nederlandse taal (Engels, Spaans, Duits, Turks, Frans, Latijn, Grieks, Russisch, Chinees, Arabisch, Fries, Hebreeuws, Italiaans). Voor het bo zijn er geen data over taalonderwijs beschikbaar.
Doorstroompunt-regio	Gebaseerd op de 40 Doorstroompunt-regio's, elk een samenwerkingsverband tussen scholen en gemeenten met als doel het bestrijden van voortijdig schoolverlaten (VSV) ²
Stedelijkheid	Een indicator voor de intensiteit van menselijke activiteit, gebaseerd op de gemiddelde dichtheid van adressen in een gebied ³
Brainport	School ligt in een van de 21 gemeenten behorend tot de Brainport-regio rondom Eindhoven (ja of nee)
Nuffic-netwerk	School neemt deel aan een of meerdere Nuffic-netwerken (Netwerk Talen en Wereldburgerschap; Global Citizen Network; LinQ; Netwerk Chinees; Netwerk Tweektalig Onderwijs)
Schoolomvang	Grootte van de leerlingpopulatie in aantal leerlingen
Leerling-leraarratio	De verhouding van het aantal leerlingen per 1 fte leerkracht

1 Het vso en so vallen onder de wetgeving Wet op de Expertisecentra (WEC). Daarom hebben we vso- en so-scholen in de analyse samengevat onder clusterscholen.

2 Er is voor gekozen om de 40 Doorstroompunt-regio's in Nederland te gebruiken in plaats van de resultaten op provinciaal of gemeentelijk niveau te bekijken. Hoewel het doel van dit samenwerkingsverband op zichzelf niet relevant is voor dit onderzoek, leent de indeling van Doorstroompunt-regio's zich goed voor verdere analyse omdat deze gemeenten samenvoegt tot een overzichtelijk aantal en ze voor een onderwijsdoel samengesteld zijn, namelijk het terugdringen van VSV. Zo kunnen we regionale verschillen en de mogelijke verklaringen hiervan evalueren.

3 [Stedelijkheid | CBS](#)

Tabel 2. Beschrijving van de leerlingkenmerken

Leerlingkenmerk	Beschrijving
Herkomst leerling	Nederland, Europa, buiten Europa, onbekend. Het herkomstland van leerlingen die in het buitenland zijn geboren is het eigen geboorteland en van leerlingen die in Nederland zijn geboren is het herkomstland het geboorteland van de ouder(s).
Onderwijssoort (bo en vo)	Soort onderwijs dat een leerling volgt (bijvoorbeeld vwo, havo, vmbo, pro, so, sbo, bo)
Sociaal-economische status (SES-WOA-score)	Gebaseerd op financiële welvaart, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden van het huishouden ⁴ op basis van de PC4-postcode (buurt/wijk) van een leerling

Dataverrijking

De geraadpleegde databronnen om school- en leerlingkenmerken te bepalen zijn grotendeels afkomstig uit registergegevens van DUO en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze bronnen zijn op basis van instellingscodes aan

elkaar gekoppeld. Alle locatiekenmerken zijn bepaald op basis van het adres van de hoofdinstantie. De kenmerken 'Nuffic-netwerken' en 'Brainport' zijn niet afkomstig van registers.

Nuffic-netwerken

Data over de deelname aan Nuffic-netwerken zijn afkomstig uit registraties van Nuffic.

Brainport-regio

Data over welke gemeenten horen bij de Brainport zijn verkregen van de *factsheets* op de Brainport-website (Brainport Eindhoven, 2026). Of een school in de Brainport-regio ligt is bepaald op basis van het bij DUO bekende adres van de hoofdvestiging (op postcodeniveau).

DUO- en CBS-registerdata

Verschillende kenmerken van scholen en hun leerlingpopulaties zijn afgeleid van DUO-registerdata. De registers van DUO vormen een compleet beeld van alle door OCW erkende opleidingen en onderwijsinstellingen. DUO vult deze data deels aan met CBS-gegevens, waaronder de kenmerken stedelijkheid en gemiddelde SES-WOA van de viercijferige postcode, dus de wijk van de leerling. Voor alle databronnen geldt dat de databestanden uit het jaar 2024 stammen en dat de peildatum 1 oktober 2024 is aangehouden.

⁴ Seswoa: Sociaaleconomische statusscores huishoudens | CBS

Beschrijvende analyses

De onderzoeksvragen zijn voornamelijk beantwoord door een beschrijvende analyse. Hierbij zijn scholen met en zonder internationalisering in de schoolgids met elkaar vergeleken om hun kenmerken te onderzoeken. Voor de leerlingkenmerken zijn leerlingen die op scholen zitten die internationalisering in de schoolgids noemen vergeleken met leerlingen die op scholen zitten die internationalisering niet noemen. In deze studie zijn de percentages gebaseerd op gewogen aantallen, waarbij poststratificatie is toegepast om een representatieve steekproef te garanderen. Hierdoor zijn de resultaten beter generaliseerbaar naar de totale populatie. De gerapporteerde percentages beschrijven het aandeel scholen of aandeel leerlingen met ten minste één 'hit' voor de gebruikte zoekopdracht ten opzichte van het aandeel scholen of aandeel leerlingen zonder 'hit'.

Logistische regressie

Om te bepalen welke schoolkenmerken samenhangen met het noemen van internationalisering in de schoolgids, is een logistische regressie op schoolniveau (aantal scholen) toegepast. In een logistische regressie is onderzocht hoe verschillende factoren de kans op een uitkomst beïnvloeden. Deze regressie is uitgevoerd voor het noemen van internationalisering algemeen en de specifieke thema's wereldburgerschap en vreemdetalenonderwijs. Voor de thema's mobiliteit, internationale competenties en internationali-

sering van het curriculum/Internationalisation at Home is geen regressieanalyse uitgevoerd omdat te weinig scholen een van deze thema's noemden om betrouwbare conclusies te kunnen trekken.

Als een van de niveaus van een categorische variabele met meerdere niveaus (bijv. onderwijssoort: bo, vo, sbo, cluster-scholen) significant is, betekent dit dat dit niveau (bijv. 'vo') een andere kans geeft op de uitkomst (bijv. 'noemen van internationalisering in de schoolgids') vergeleken met de referentiegroep (bijv. 'bo'). Bij een continue variabele (bijv. 'aantal leerlingen') betekent significantie dat elke eenheid stijging (bijv. 1 leerling) de kans op de uitkomst significant verhoogt of verlaagt. De *odds ratio* (OR) geeft de sterkte van het effect aan als andere factoren gelijk blijven: een OR boven 1,0 betekent een hogere kans op de uitkomst vergeleken met de referentie, terwijl een OR lager dan 1,0 betekent dat de kans afneemt als alle anderen factoren constant zijn. We hebben een p-waarde van 5% (0,05) gehanteerd als significantieniveau (*cut-off*) voor het testen van hypothesen.

Er is een algemeen model gedefinieerd waarin kenmerken zijn opgenomen die zowel in het bo als in het vo, sbo en cluster-scholen voorkomen. Dit model laat dus zien welke factoren de uitkomst voor alle sectoren voorspellen. Er zijn geen sector-specifieke kenmerken opgenomen en geen sectorspecifieke modellen gemaakt. Dit model is voor drie uitkomsten toegepast:

het noemen van internationalisering in de schoolgids (ja of nee), het noemen van wereldburgerschap (ja of nee) en het noemen van vreemdetalenonderwijs (ja of nee). Waar relevant is met behulp van beschrijvende statistieken gekeken of effecten van een schoolkenmerk verschillen tussen de sectoren.

In dit model bepalen we of onderstaande factoren samenhangen met de uitkomst:

- onderwijssector (bo, vo (inclusief praktijkonderwijs), sbo, clusterscholen)
- deelname aan een of meerdere Nuffic-netwerken (ja of nee)
- denominatie (gesplitst in openbaar, algemeen bijzonder, protestants-christelijk, rooms-katholiek, klein religieus/ klein christelijk⁵)
- stedelijkheid (gemeten als omgevingsadressendichtheid op basis van CBS-gegevens (CBS, 2025))
- aantal leerlingen⁶

- leerling-leraarratio
- of de school in de Brainport-regio ligt (ja of nee)

De Doorstroompunt-regio werd opgenomen als een *random intercept* om voor de invloed van regio te corrigeren. Een *random intercept* houdt rekening met verschillen tussen groepen in de data die niet door de andere variabelen worden verklaard. Het betekent dat elke Doorstroompunt-regio een eigen startpunt heeft in het model.

5 In de logistische regressie hebben we klein religieuze en klein christelijke scholen samengenomen.

6 Om rekening te houden met de sterke verschillen in spreiding van de variabele 'aantal leerlingen' tussen de verschillende sectoren (po, vo, sbo, clusterscholen) hebben we deze variabele eerst gestandaardiseerd. Hierbij is de variabele 'aantal leerlingen' omgezet naar een schaal met een gemiddelde van 0,0 en een standaarddeviatie van 1,0, zodat de waarden beter vergelijkbaar zijn. Vervolgens is deze gestandaardiseerde variabele per groep gecorrigeerd voor het groepsgemiddelde, om zo de invloed van groepsspecifieke verschillen in aantal leerlingen te kunnen meenemen in de regressieanalyse. Deze aanpak zorgt ervoor dat de resultaten niet worden beïnvloed door de ongelijke verdeling van het aantal leerlingen over de groepen.

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd die antwoord geven op de onderzoeksvragen. Eerst wordt beschreven welk aandeel van de scholen aandacht besteedt aan internationalisering in hun schoolgids en welk aandeel van de leerlingen onderwijs krijgt op een van deze scholen. Vervolgens wordt gekeken welke schoolkenmerken en welke achtergrondkenmerken van leerlingen samenhangen met aandacht voor internationalisering in de schoolgids. Tot slot worden de resultaten met betrekking tot de 5 internationaliseringsthema's gepresenteerd.

1. Welk aandeel van de scholen vermeldt internationalisering in de schoolgids?

41,6% van de scholen besteedt aandacht aan internationalisering in de schoolgids

In totaal noemt 41,6% van de scholen in de steekproef (n=2.477) internationalisering minstens één keer in hun schoolgidsen (gebaseerd op gewogen aantallen).

2. Welk aandeel van de leerlingen krijgt onderwijs op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids?

56,6% van de leerlingen volgt onderwijs op scholen met aandacht voor internationalisering in de schoolgids

In totaal zit 56,6% van de leerlingen in de steekproef op een school die internationalisering minstens één keer noemt in de schoolgids (gebaseerd op gewogen aantallen).

3. Welke schoolkenmerken hangen samen met het vermelden van internationalisering in de schoolgids?

Grote regionale verschillen in het vermelden van internationalisering in de schoolgids

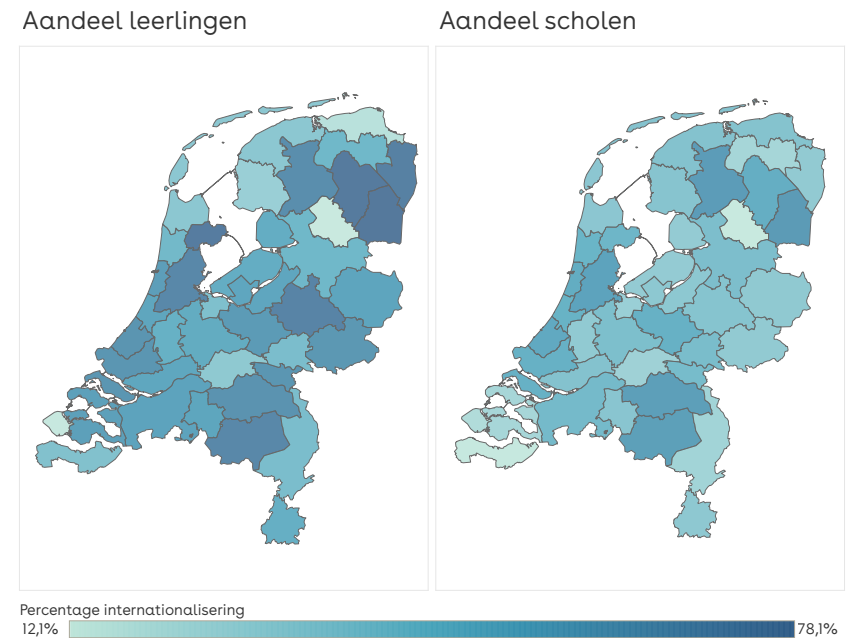
Op regionaal niveau zijn er grote verschillen in de mate waarin internationalisering vermeld wordt in de schoolgids. Dit is niet verrassend, aangezien regionale belangen, lokale partnerschappen en schoolgemeenschappen invloed kunnen hebben op het onderwijsaanbod en de prioriteiten van de scholen binnen de betreffende regio. Figuur 1 laat de spreiding van het aandeel leerlingen en het aandeel scholen per Doorstroompunt-regio zien.

In de Doorstroompunt-regio's Zuid-Oost Drenthe (59,0%), Friesland-Oost (De Friese Wouden) (58,0%), Noord-Oost-Brabant (56,6%), Zuidoost-Brabant (56,6%), Agglomeratie Amsterdam (54,5%) en Haaglanden (50,9%) noemt meer dan de helft van de scholen internationalisering in hun schoolgidsen. De top 10 wordt verder aangevuld met Zuid-Kennemerland en IJmond (49,4%), Noord- en Midden-Drenthe (48,2%), Eem en Vallei (46,9%) en Rijnmond (46,5%).

Opvallend is dat in Zuid-Oost Drenthe het hoogste percentage (59,0%) van de scholen internationalisering vermeldt in hun schoolgids, terwijl het nabijgelegen Zuid-West Drenthe het laagste percentage heeft met slechts 12,5%. Ook op Walcheren (20,0%) en in Zeeuws-Vlaanderen (12,9%) blijken er relatief weinig scholen bezig te zijn met internationalisering.

Regio's waar veel scholen internationalisering vermelden in de schoolgids zijn vaak ook regio's met een hoog aandeel leerlingen dat naar scholen gaat waarin internationalisering in de schoolgids wordt vermeld (figuur 1). Dit is echter niet altijd het geval. In Oost-Groningen bijvoorbeeld vermeldt 31,4% van de scholen internationalisering in hun schoolgids, terwijl deze scholen bijna driekwart van de leerlingen in deze regio lesgeven. Dit suggereert dat het in deze regio's vooral grote scholen zijn die internationalisering in hun schoolgidsen vermelden, een

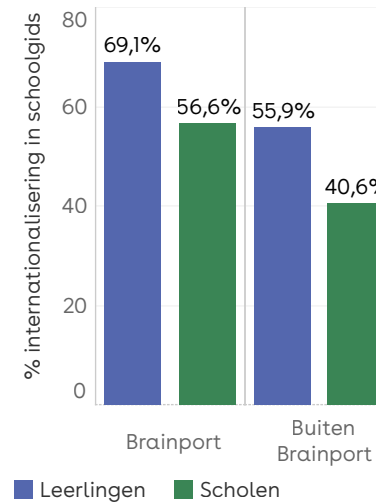
conclusie die ook blijkt uit de waargenomen relatie tussen schoolomvang (leerlingaantallen) en internationalisering. Deze samenhang wordt later in het rapport verder toegelicht.

Figuur 1. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids per Doorstroompunt-regio

Internationalisering vaker genoemd door scholen in de Brainport-regio

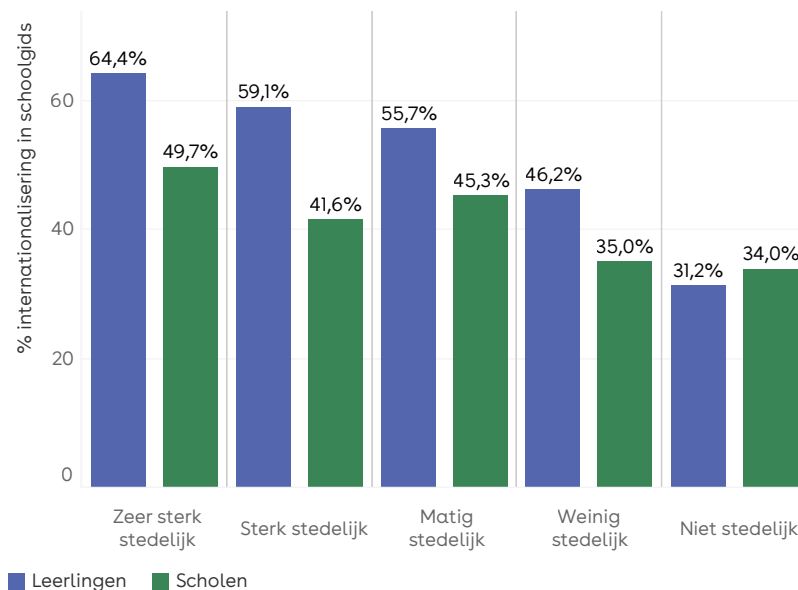
De Brainport-regio bestaat uit 21 gemeenten, die allemaal onder de Doorstroompunt-regio Zuidoost-Brabant vallen. Hier vermelden meer scholen internationalisering in hun schoolgids ten opzichte van de rest van het land (figuur 2). Verder gaat 69,1% van de leerlingen in de Brainport-regio naar een school met aandacht voor internationalisering, wat aanzienlijk hoger is dan het gemiddelde van 55,9% in de overige regio's. Deze samenhang blijkt ook uit het logistische regressiemodel. Concreet is de kans dat scholen internationalisering noemen in de Brainport 2,5 keer hoger dan buiten de Brainport, als alle andere factoren constant zijn (OR = 2,5, 95%-BI [2,01; 3,03], $p < 0,0001$). Dat internationalisering een belangrijk speerpunt is in de Brainport vanwege de internationale dynamiek in de regio (Brainport Eindhoven, z.d.), lijkt weerspiegeld te zijn in de schoolgidsen.

Figuur 2. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids binnen en buiten de Brainport

Scholen in stedelijke gebieden noemen internationalisering vaker

Dat locatie samenhangt met internationalisering in de schoolgids blijkt ook als we inzoomen op stedelijk niveau. Scholen in stedelijke gebieden vermelden internationalisering vaker in de schoolgids dan scholen in minder stedelijke gebieden (figuur 3) en stedelijkheid is dan ook een significante voorspeller volgens de logistische regressie (OR = 1,25, 95%-BI [1,08;1,45], $p < 0,01$).

Figuur 3. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids uitgesplitst naar stedelijkheid

Hoewel dit verband opgaat voor beide sectoren, zijn er ook enkele opvallende verschillen tussen bo en vo. In figuur 4 en 5 (zie bladzijden 22 en 23) is internationalisering naar stedelijkheid daarom verder uitgesplitst naar bo- en vo-scholen.

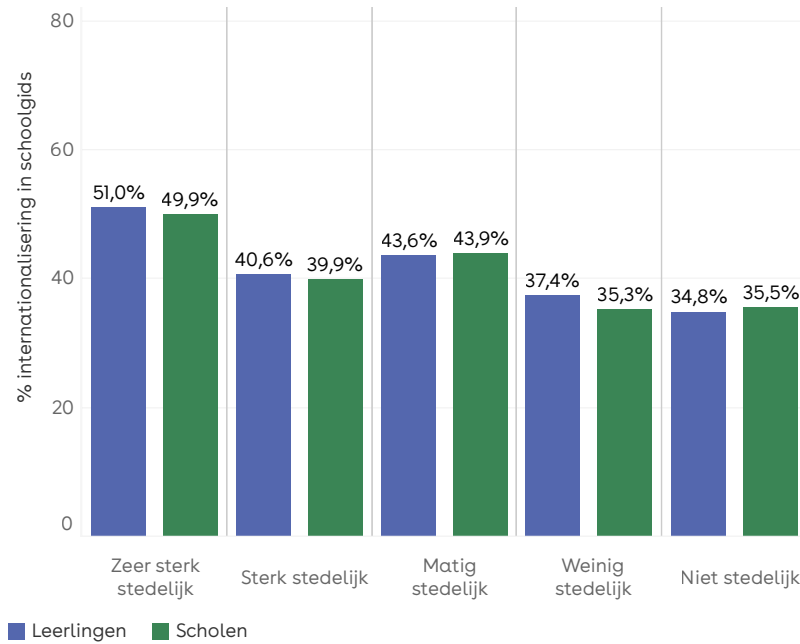
In het bo is bovengenoemde samenhang van stedelijkheid wel zichtbaar, alhoewel het verschil tussen stedelijke en landelijke gebieden minder uitgesproken is dan in het vo. In weinig- en niet-stedelijke gebieden noemt bijvoorbeeld nog altijd rond 35% van de bo-scholen internationalisering in de schoolgids ten opzichte van rond 50% in zeer sterk stedelijke gebieden. In het vo is dit contrast veel groter: ongeveer 70% van de vo-scholen in zeer sterk stedelijke gebieden noemt internationalisering in de schoolgids tegenover slechts 14,5% van de scholen in niet-stedelijke gebieden.

Dit sectorale verschil als het gaat om scholen in met name niet-stedelijke gebieden zet aan tot het verkennen van andere mogelijke verbanden en verklaringen. Daarbij komt schoolomvang in beeld wanneer we kijken naar de verhouding tussen het aandeel leerlingen en scholen in het bo en vo per stedelijkheidsniveau. We zien bij bo-scholen dat het aandeel leerlingen (blauwe staven) dat op een school zit die internationalisering noemt ongeveer gelijk is aan het aandeel scholen (groene staven) dat internationalisering noemt. In zeer stedelijke gebieden bijvoorbeeld noemt rond de 50% van de scholen internationalisering, en deze scholen zijn goed voor

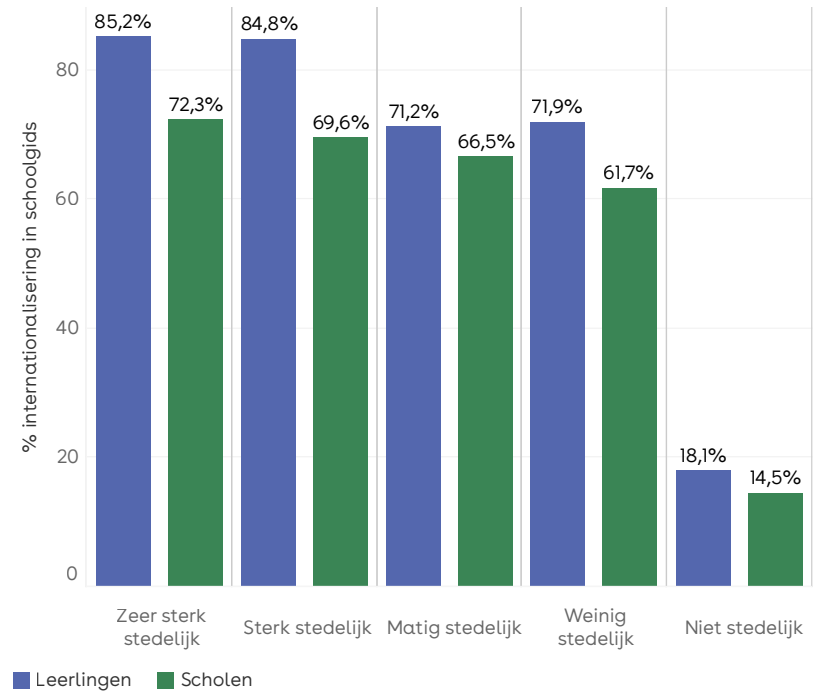

51,0% van de leerlingen. Dit evenwicht is ook te zien in de andere categorieën van stedelijkheid bij bo-scholen. In het vo is er echter een groter verschil tussen het aandeel leerlingen en het aandeel scholen. In zeer stedelijke gebieden noemt bijvoorbeeld 72,3% van de scholen internationalisering, en deze scholen zijn goed voor 85,2% van de leerlingen. Een iets groter verschil, in dit geval vooral te zien in zeer sterk en sterk stedelijke gebieden in het vo, suggereert dat een paar grote, stedelijke scholen voor een aanzienlijk deel van de vermeldingen van internationalisering verantwoordelijk zijn. Volgens deze correlatie tussen stedelijkheid en schoolomvang zou het magere percentage van 14,5% verklaard kunnen worden door het feit dat er in niet-stedelijke gebieden slechts 7 kleine vo-scholen deel uitmaken van de steekproef.

Over het algemeen bevordert stedelijkheid internationalisering duidelijk, al verschilt de omvang en vorm ervan tussen onderwijssectoren.

Figuur 4. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids in het bo, uitgesplitst naar stedelijkheid

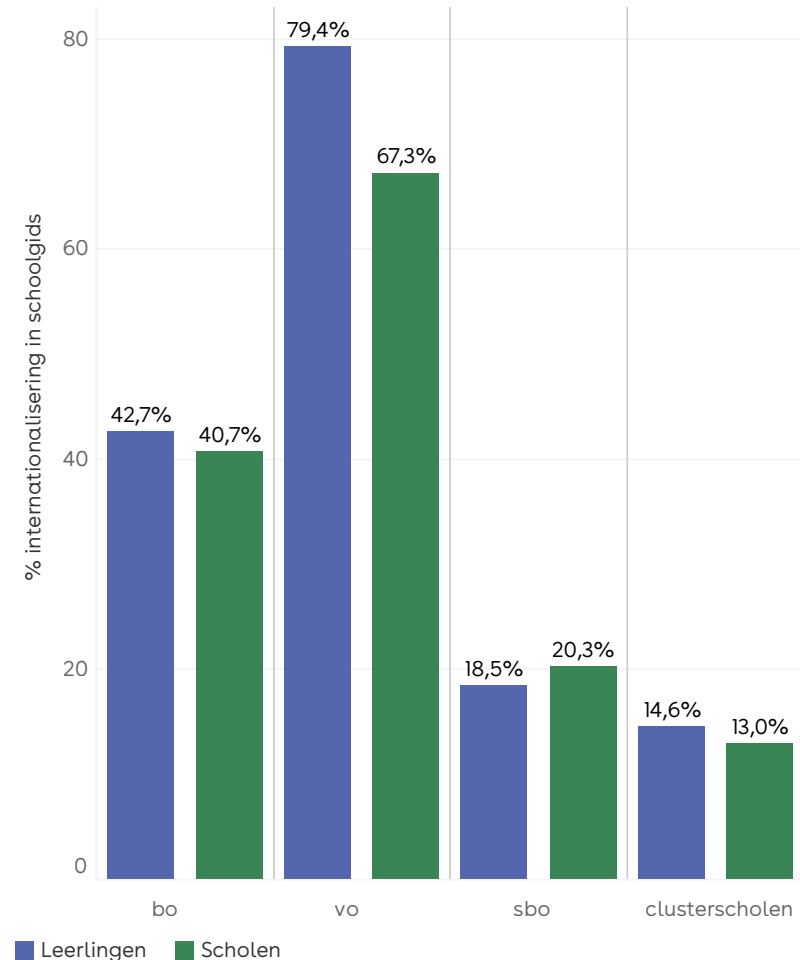

Figuur 5. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids in het vo, uitgesplitst naar stedelijkheid

Internationalisering vaker genoemd in schoolgidsen in het voortgezet onderwijs

Onderwijssector lijkt samen te hangen met het vermelden van internationalisering in de schoolgids. Er zijn duidelijke verschillen tussen de vier categorieën scholen die in dit onderzoek onder de loep zijn genomen, namelijk het bo, het vo, het sbo en clusterscholen (figuur 6).

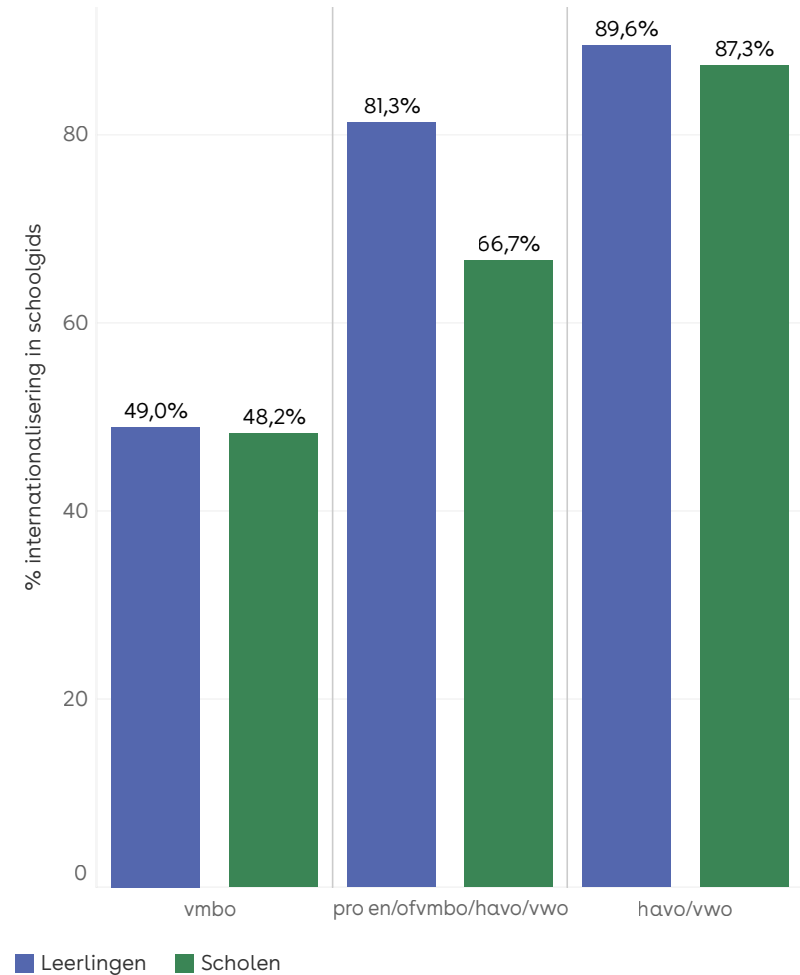
Scholen in het vo hebben internationalisering aanmerkelijk vaker opgenomen in de schoolgidsen dan bo-scholen. In het sbo en bij clusterscholen komt internationalisering duidelijk minder vaak in schoolgidsen voor. Dit wordt ook bevestigd door onze statistische analyse. Met behulp van een logistische regressie hebben we onderzocht of er significante verschillen bestaan tussen de verschillende onderwijssectoren. Voor de regressie is het bo als referentiecategorie gekozen om de data te kunnen interpreteren. Voor het sbo (OR = 0,36, 95%-BI [0,19; 0,65], $p < 0,001$) zien we dat de kans om internationalisering in de schoolgids te noemen aanzienlijk lager ligt, namelijk 64% minder dan bij het bo. Bij clusterscholen is deze kans zelfs 80% lager (OR = 0,20, 95%-BI [0,10; 0,44], $p < 0,001$). Aan de andere kant neemt de kans dat een school internationalisering heeft opgenomen in de schoolgids juist significant toe in het vo, met maar liefst 95% meer kans ten opzichte van het bo (OR = 1,95, 95%-BI [1,39; 2,75], $p < 0,001$). Deze verschillen zijn niet willekeurig, maar laten duidelijke patronen zien in de data.

Figuur 6. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids per onderwijssector

Havo/vwo-scholen noemen internationalisering vaker in hun schoolgids

Niet alleen tussen de sectoren zijn er verschillen, maar ook binnen het vo lijkt het soort onderwijs dat een school aanbiedt samen te hangen met het noemen van internationalisering in de schoolgids. Een school die alleen havo/vwo aanbiedt noemt internationalisering vaker in haar schoolgids dan een school die alleen vmbo aanbiedt. Scholen die gemengde onderwijssoorten of praktijkonderwijs aanbieden lijken ertussenin te zitten (figuur 7).

Figuur 7. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids per aangeboden onderwijssoort (vo)

Schoolomvang speelt voornamelijk een rol in het voortgezet onderwijs

Op landelijk niveau zien we dat het aandeel leerlingen dat op een school zit die internationalisering noemt, groter is dan het aandeel scholen dat internationalisering in de schoolgids vermeldt. Dit impliceert dat grotere scholen internationalisering vaker vermelden in de schoolgids. Uit de logistische regressieanalyse blijkt dat het aantal leerlingen inderdaad een significante voorspeller is voor het opnemen van internationalisering in de schoolgids, gegeven dat alle andere factoren constant blijven. Voor elke extra leerling neemt de kans op het opnemen van internationalisering in de schoolgids toe met een factor van 1,25 (wat overeenkomt met een 25% hogere kans, 95%-BI [1,08; 1,46], $p < 0,01$).

In de sectorspecifieke resultaten over stedelijkheid zien we in de verhouding tussen de blauwe en groene staven dat internationalisering en leerlingaantallen een grotere samenhang lijken te hebben in het vo dan in het bo (zie figuur 4 en figuur 5). Daarom waren we benieuwd of er verschillen zijn in de relatie tussen het aantal leerlingen, het vermelden van internationalisering in de schoolgids en de onderwijssector. Hiervoor hebben we naar de beschrijvende statistieken gekeken en de verdeling van de aantallen zichtbaar gemaakt met een dichtheidsgrafiek (bijlage D). De dichtheid laat zien waar veel scholen bij elkaar liggen. Als er een hoge dichtheid is, zijn er veel scholen rond dit datapunt, bij een lage dichtheid zijn er weinig scholen rond

dit datapunt. Als we kijken naar de verdeling van het aantal leerlingen van scholen met en zonder hits op internationalisering in het bo, zien we geen grote verschillen tussen de pieken en de variatie in de data. Scholen met en zonder aandacht voor internationalisering in de schoolgids pieken rond de 200 leerlingen en volgen daarna bijna dezelfde trend. Als we naar het vo kijken, ziet dit er anders uit. In het vo is de piek voor scholen zonder hits vóór de 500 leerlingen. Er zijn dus vooral kleine scholen met minder dan 500 leerlingen in deze groep te vinden. Scholen in het voortgezet onderwijs met internationalisering in de schoolgids pieken tussen de 1.000 en 2.000 leerlingen en hebben een brede spreiding. Met andere woorden zijn het in het vo vooral grote scholen die internationalisering in de schoolgids noemen.

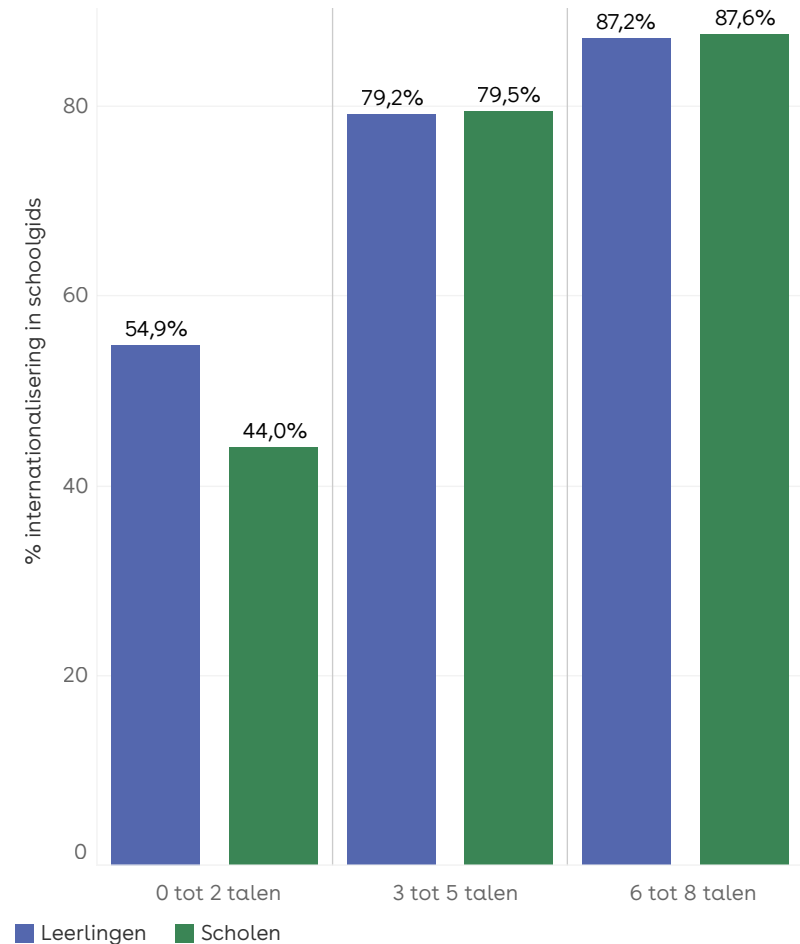
Leerling-leraarratio geen duidelijke relatie met internationalisering in schoolgidsen

Als we kijken naar de verhouding tussen het aantal leerlingen en het aantal leraren als mogelijke factor voor het opnemen van internationalisering in de schoolgids, levert dat ook interessante inzichten op. De verhouding leerling-leraar heeft geen duidelijke relatie met het noemen van internationalisering in de schoolgids in de logistische regressie ($p < 0,05$). De dichtheidsgrafieken duiden echter wel op een verschil tussen het bo en vo (bijlage E). Bo-scholen met en zonder aandacht voor internationalisering in de schoolgids hebben een vergelijkbare piek (rond de 15-20 leerlingen per 1 fte leerkracht) en een vergelijkbare verdeling. In het vo zijn scholen met en zonder aandacht voor inter-

nationalisering ongelijk verdeeld. Er is een duidelijke piek voor scholen met hits op internationalisering rond de 15 leerlingen per 1 fte leerkracht, terwijl scholen zonder aandacht voor internationalisering in de schoolgids twee pieken laten zien (rond de 10 en rond de 15). In het vo hebben scholen die internationalisering in hun schoolgids noemen dus over het algemeen grotere klassen, terwijl scholen die dit niet noemen zowel grote als ook kleinere klassen hebben.

Verband tussen taalaanbod en internationalisering

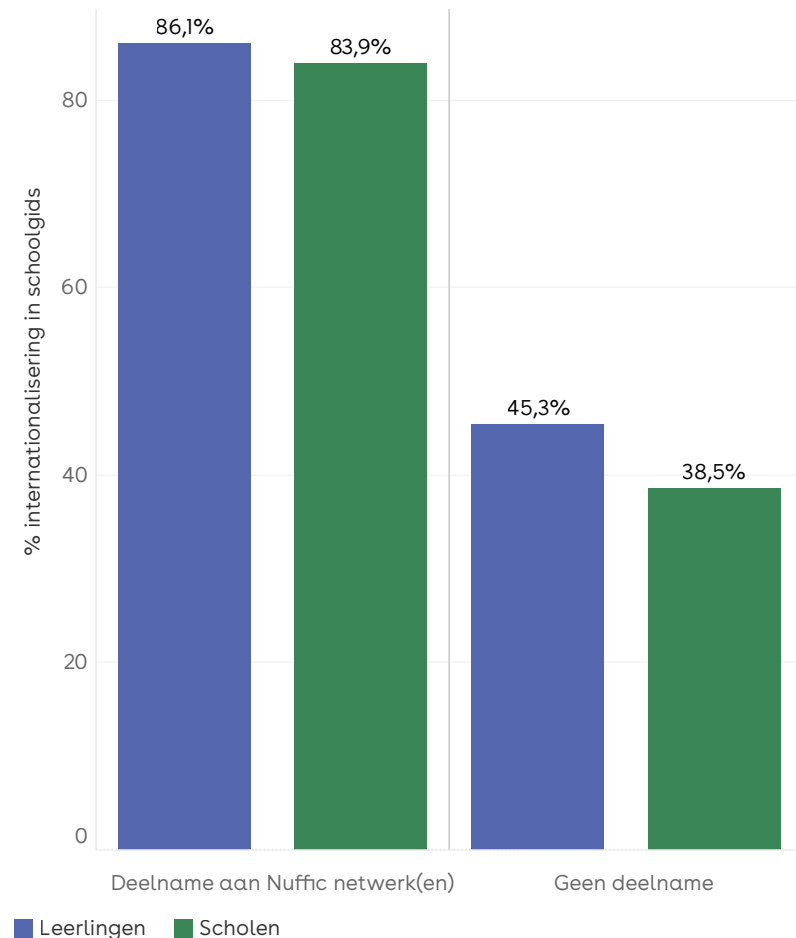
Een samenhang tussen internationalisering en (het leren van) talen zou enigszins logisch zijn. Het was daarom interessant om te onderzoeken of dit verband ook terugkomt in de resultaten door het aantal aangeboden talen mee te nemen als kenmerk. Er lijkt inderdaad een positief verband te zijn, weergegeven in figuur 8, waarbij een groter taalaanbod samenhangt met het voorkomen van internationalisering in de schoolgids.

Figuur 8. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids, uitgesplitst naar aantal aangeboden talen (vo)

Scholen in Nuffic-netwerken noemen vaker internationalisering in hun schoolgids

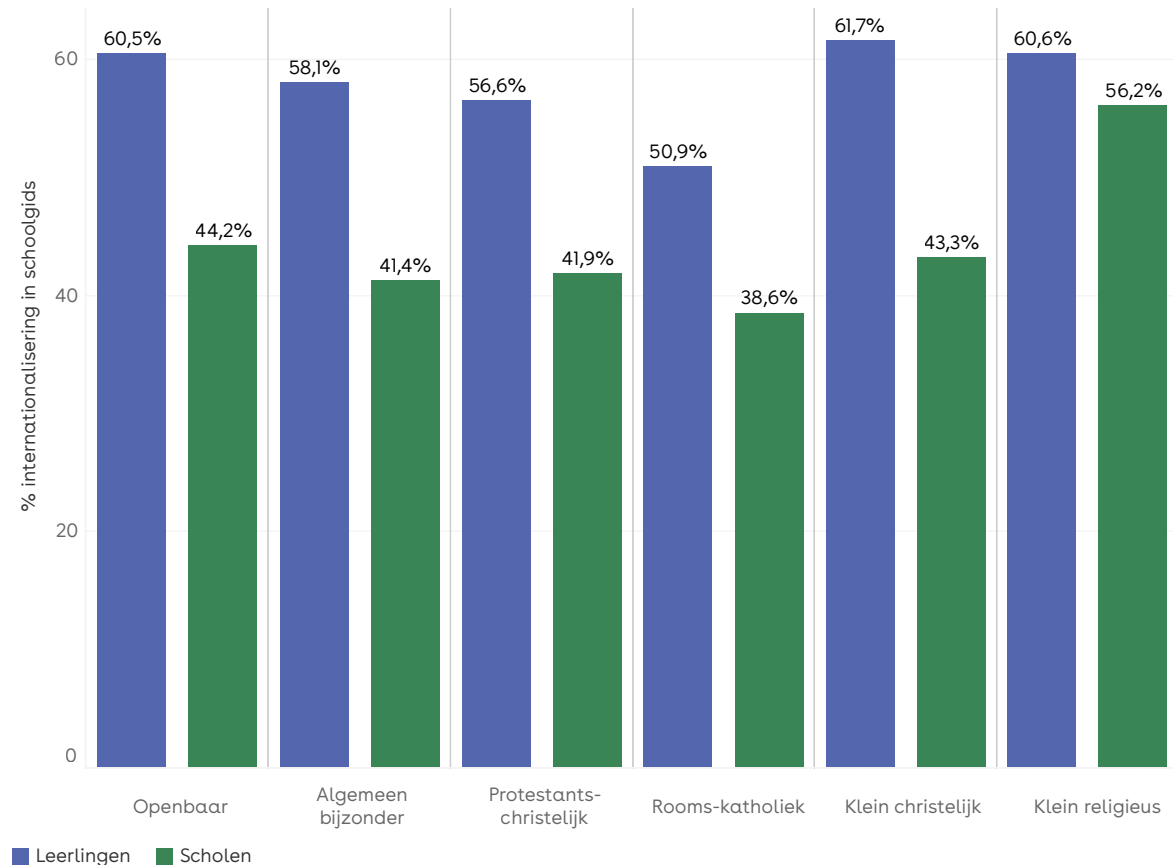
Het is niet verrassend dat scholen die zijn aangesloten bij een of meerdere Nuffic-netwerken (n=401) internationalisering vaker in hun schoolgids vermelden dan scholen die aan geen van de Nuffic-netwerken deelnemen (figuur 9). Dit komt ook tot uiting in het logistische regressiemodel waar participatie aan een of meerdere Nuffic-netwerken een sterke voorspeller is. Bij scholen die deelnemen aan een Nuffic-netwerk is de kans dat zij internationalisering in hun schoolgids noemen 4,35 keer hoger (OR = 4,35, 95%-BI [2,99; 6,34], $p < 0,001$). Opvallend is dat niet alle scholen die deelnemen aan Nuffic-netwerken, en dus in zekere mate bezig zijn met internationalisering, internationalisering in hun schoolgids vermelden. Van de scholen die deelnemen aan Nuffic-netwerken vermeldt namelijk 83,9% internationalisering in de schoolgids. Dat 16,1% van de scholen die deelnemen aan een Nuffic-netwerk internationalisering niet in hun schoolgids hebben opgenomen, wijst op een genuanceerd verband tussen het vermelden van internationalisering in de schoolgids en de daadwerkelijke implementatie in de praktijk.

Figuur 9. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids, uitgesplitst naar wel of geen deelname aan Nuffic-netwerk(en)

Geen duidelijk verband tussen denominatie en internationalisering in de schoolgids

De pedagogische, levensbeschouwelijke of religieuze grondslag (denominatie) van een school heeft geen duidelijk verband met het noemen van internationalisering in de schoolgids en heeft geen voorspellende kracht in de logistische regressie ($p \geq 0,05$) (figuur 10). Klein religieuze scholen lijken in de beschrijvende statistieken internationalisering iets vaker in hun schoolgidsen te noemen. Desondanks vormen deze gevallen slechts een klein deel van onze steekproef ($n=16$). Het lijkt er dus op dat de kans dat scholen internationalisering in hun schoolgids vermelden vergelijkbaar is, ongeacht de pedagogische, levensbeschouwelijke of religieuze grondslag van de school.

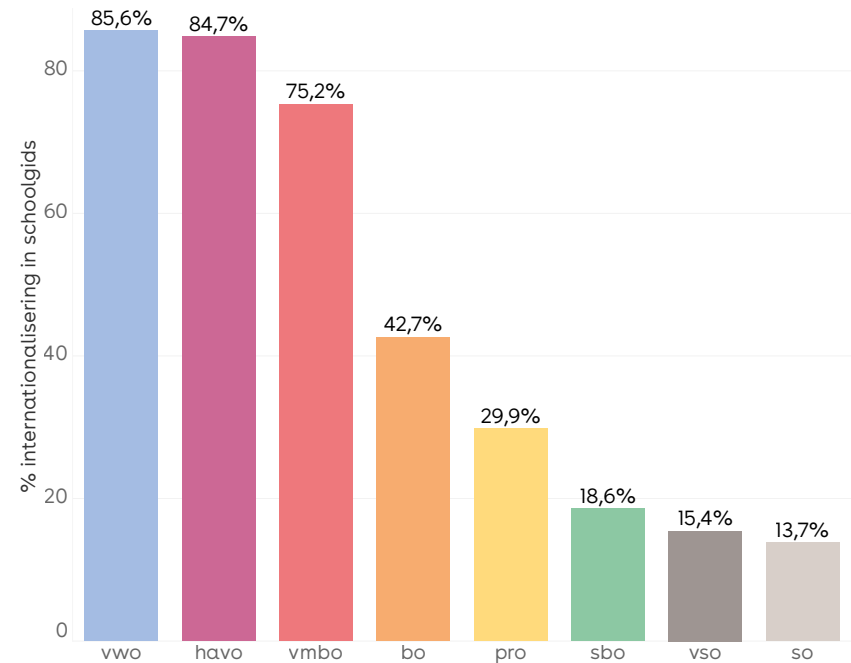
Figuur 10. Aandeel leerlingen en scholen met internationalisering in de schoolgids, uitgesplitst naar denominatie

4. Welke leerlingen krijgen onderwijs op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids?

In de volgende paragrafen wordt verder uiteengezet in hoeverre bepaalde leerlingkenmerken samenhangen met het vermelden van internationalisering in schoolgidsen.

Havo/vwo-leerlingen zitten vaker op een school met internationalisering in de schoolgids

Eerder in dit hoofdstuk lieten de resultaten zien dat zowel de onderwijssector als het soort onderwijs samenhangen met het voorkomen van internationalisering in schoolgidsen. Dit in acht nemende is het te verwachten dat vo-leerlingen die bepaalde onderwijsrichtingen volgen vaker op scholen zitten die internationalisering noemen in hun schoolgids. Leerlingen binnen het vwo (85,6%) en havo (84,7%) zitten het vaakst op een school waarbij internationalisering in de schoolgids wordt genoemd. Binnen het vmbo zit 75,2% van de leerlingen op een school die internationalisering in de schoolgids heeft staan. In het praktijkonderwijs (pro) en bij vso-leerlingen liggen de percentages echter veel lager. Slechts 29,9% van de pro-leerlingen en minder dan 20% van de vso-leerlingen zullen, volgens hun schoolgids, op school in aanraking komen met internationaliseringsactiviteiten. In het bo komt 42,7% van de leerlingen in aanraking met internationalisering ten opzichte van 18,6% in het sbo en 13,7% in het so. Figuur 11 geeft een overzicht van de exacte verschillen.

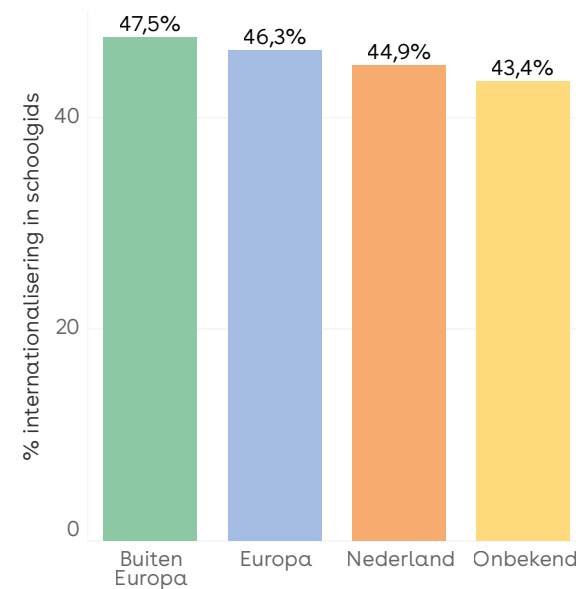
Figuur 11. Aandeel leerlingen met internationalisering in de schoolgids, uitgesplitst naar gevolgde onderwijssoort

Sociaal-economische status van de wijk waarin de leerling woont lijkt niet samen te hangen met internationalisering in de schoolgids

Sociaal-economische status van de woonwijk van de leerling (gedefinieerd op basis van de financiële welvaart, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden van het huishouden) lijkt geen duidelijke correlatie te hebben met aandacht voor internationalisering in de schoolgids. Hiervoor hebben we naar de beschrijvende statistieken gekeken en de verdeling van de SES-WOA-scores zichtbaar gemaakt met een dichtheidsgrafiek (bijlage F). De dichtheid laat zien rond welke SES-WOA-scores de meeste leerlingen geconcentreerd zijn. Als we kijken naar de verdeling van het aantal leerlingen die wel (hit) of niet (geen hits) op een school met aandacht voor internationalisering in de schoolgids zitten, zien we dat er geen groot verschil lijkt te zijn tussen de pieken en de variatie in de data. Leerlingen die op scholen zitten met internationalisering in de schoolgids wonen in een woonwijk met een vergelijkbare sociaal-economische status als leerlingen die op een school zitten zonder internationalisering in de schoolgids.

Herkomst van leerlingen lijkt weinig verband te hebben met internationalisering in de schoolgids

De samenstelling van de leerlingenpopulatie wat betreft land van herkomst, gecategoriseerd als niet-Europees, Europees, Nederlands of onbekend, lijkt weinig samenhang te hebben met internationalisering. Leerlingen met een niet-Europese achtergrond gaan slechts iets vaker naar scholen die internationalisering vermelden in de schoolgids (figuur 12).

Figuur 12. Aandeel leerlingen met internationalisering in de schoolgids, uitgesplit naar herkomst

5. Welke internationaliseringsthema's worden vermeld in schoolgidsen?

Naast het onderzoeken van school- en leerlingkenmerken zijn ook diverse internationaliseringsthema's verkend. Internationalisering is een breed begrip, waaronder veel soorten activiteiten en inspanningen vallen. Waar zijn scholen precies mee bezig wanneer ze internationalisering in hun schoolgids vermelden? Hoe krijgt dit vorm?

Hiertoe werden de zoektermen onderverdeeld in vijf overkoepelende thema's:

1. wereldburgerschap;
2. vreemdetalenonderwijs;
3. mobiliteit;
4. internationale competenties;
5. internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH).

Welke woorden binnen deze thema's vallen, is terug te vinden in bijlage B.

Wereldburgerschap verreweg het meest genoemd in schoolgidsen

Er is een duidelijke variatie in hoe verschillende thema's zijn opgenomen in de schoolgidsen (tabel 3). Alle sectoren samengenomen zien we dat wereldburgerschap het meest voorkomt in schoolgidsen, gevolgd door vreemdetalenonderwijs, mobiliteit, internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH) en internationale competenties. Opvallend is dat er een duidelijk verschil te zien is tussen het aandeel scholen en het aandeel leerlingen binnen elk thema. Binnen elk thema is het aandeel leerlingen groter dan het aandeel scholen, wat impliceert dat vooral grote scholen aandacht besteden aan deze thema's.

Tabel 3. Aandeel leerlingen en aandeel scholen per internationaliseringsthema in de schoolgids

Thema	Aandeel leerlingen	Aandeel scholen
Wereldburgerschap	33,1%	26,3%
Vreemdetalenonderwijs	30,2%	14,8%
Mobiliteit	25,3%	6,2%
Internationalisering van het curriculum/ Internationalisation at Home (IaH)	9,2%	2,9%
Internationale competenties	1,4%	0,5%

De woordwolk in figuur 13 toont alle woorden uit de verschillende thema's die minstens één keer in de database van schoolgidsen voorkomen. Hoe meer scholen een woord noemen, hoe groter het wordt afgebeeld. Het is duidelijk te zien

dat de termen 'wereldburger' en 'wereldburgerschap' door de meeste scholen worden genoemd ten opzichte van de andere termen. Ook zijn woorden omtrent meertaligheid, vreemdetalenonderwijs en uitwisseling duidelijk aanwezig.

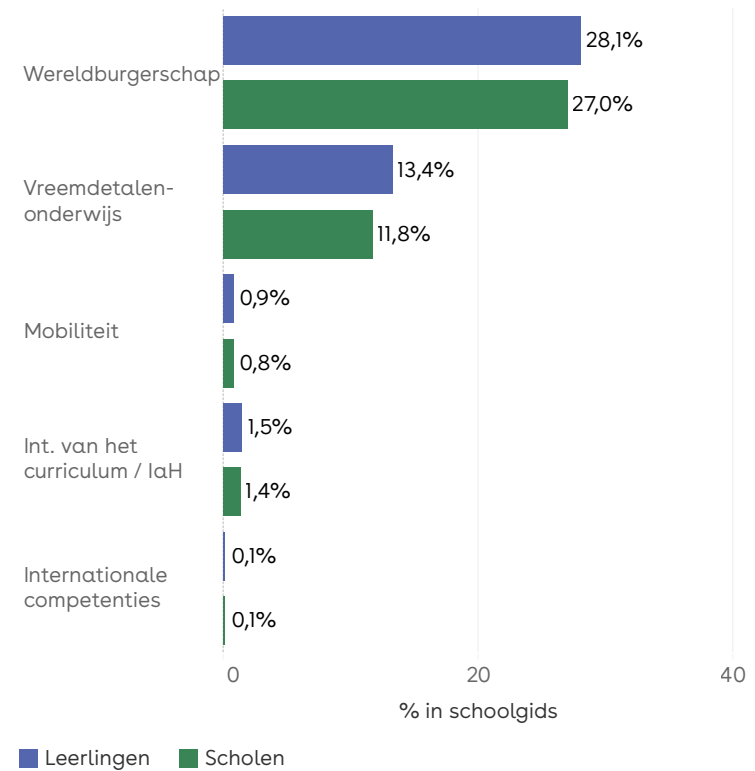
- Thema
- Wereldburgerschap
  - Vreemdetalenonderwijs
  - Mobiliteit
  - Internationalisering curriculum
  - Internationale competenties

Figuur 13. Genoemde woorden in schoolgidsen per internationaliseringsthema

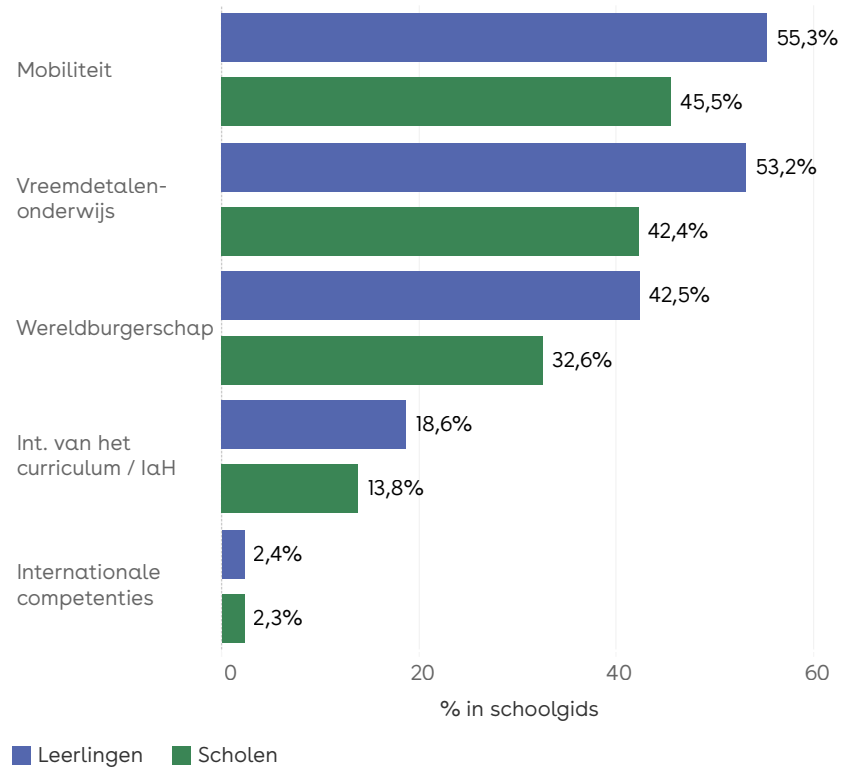

Wereldburgerschap en talen koplopers in het bo, mobiliteit en vreemdetalenonderwijs in het vo

Hoewel wereldburgerschap in totaal het meest voorkomt in schoolgidsen, zien we verschillen tussen onderwijssectoren. Wereldburgerschap is duidelijk de koploper in het bo, gevolgd door vreemdetalenonderwijs (figuur 14). In het vo zijn mobiliteit en vreemdetalenonderwijs leidend (figuur 15). In de volgende secties gaan we dieper in op deze drie thema's. Internationalisering van het curriculum/Internationalisering at Home en internationale competenties blijven als internationaliseringsthema's in schoolgidsen duidelijk achter. Vanwege lage aantallen is het moeilijk om voor deze twee thema's verdiepende analyses uit te voeren.

Figuur 14. Aandeel leerlingen en scholen in het bo per internationaliseringsthema in de schoolgids

Figuur 15. Aandeel leerlingen en scholen in het vo per internationaliseringsthema in de schoolgids

Inzoomen op wereldburgerschap, vreemdetalenonderwijs en mobiliteit

Binnen het thema wereldburgerschap komen de termen 'wereldburger', 'wereldwijsheid', 'global citizenship' en 'wereld onderwijs' voor (figuur 16). Het thema vreemdetalenonderwijs is daarentegen iets breder en meer ambigu. De woordwolk in figuur 17 laat zien welke woorden precies binnen dit thema in schoolgidsen voorkwamen. Met 99 hits kwam 'meertaligheid' het vaakst voor, gevolgd door 'tweetalig onderwijs' en 'tto'. Ook 'Engels vanaf groep 1' was goed vertegenwoordigd in de bo-schoolgidsen. Verder werd binnen het thema mobiliteit in de overgrote meerderheid van de gevallen verwezen naar 'uitwisseling' en 'buitenlandse reizen' (figuur 18).

Figuur 16. Genoemde woorden binnen het thema wereldburgerschap

Figuur 17. Genoemde woorden binnen het thema vreemdetalenonderwijs

Figuur 18. Genoemde woorden binnen het thema mobiliteit

6. Wat zijn schoolkenmerken die samenhangen met specifieke internationaliseringsthema's?

Voor de thema's wereldburgerschap en vreemdetalenonderwijs hebben we aanvullend een logistische regressie uitgevoerd. Voor de andere thema's (mobiliteit, internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home en internationale competenties) zijn de aantallen te laag om een logistische regressie uit te kunnen voeren. We zien dat schoolkenmerken die samenhangen met het vermelden van internationalisering in schoolgidsen, ook vaak samenhangen met deze twee thema's. Er zijn echter ook verschillen.

Kans dat scholen wereldburgerschap in schoolgidsen vermelden in het vo en bo even groot

Onderwijssector (bo, vo, sbo of clusterscholen) blijft een significante voorspeller van het vermelden van wereldburgerschap in schoolgidsen. Anders dan voor internationalisering in het algemeen lijkt de kans dat vo-scholen wereldburgerschap in hun schoolgidsen opnemen even groot als die van bo-scholen ($p < 0,05$). Die kans is bij sbo-scholen en clusterscholen respectievelijk 71% (OR = 0,29; 95%-BI [0,15; 0,55], $p < 0,001$) en 82% (OR = 0,18; 95%-BI [0,07; 0,51], $p < 0,01$) kleiner dan bij bo-scholen.

Deelname Nuffic-netwerk, stedelijkheid, schoolomvang en Brainport hangen samen met het vermelden van wereldburgerschap in schoolgidsen

Verder zijn de deelname aan een Nuffic-netwerk (OR = 2,04; 95%-BI [1,32; 3,15], $p < 0,01$), stedelijkheid (OR = 1,21; 95%-BI [1,1; 1,34], $p < 0,001$), schoolomvang (OR = 1,16; 95%-BI [1,05; 1,29], $p < 0,01$), en Brainport (OR = 1,87; 95%-BI [1,51; 2,32], $p < 0,0001$) eveneens significante voorspellers van het voorkomen van wereldburgerschap in de schoolgids.

We zien verder in de regressie voor wereldburgerschap dat denominatie voor het eerst een significante voorspeller lijkt te zijn. Ten opzichte van de referentiecategorie 'openbaar' heeft de verzamelcategorie 'klein christelijk en klein religieus' 46% minder kans om wereldburgerschap in de schoolgids te noemen (OR = 0,54; 95%-BI [0,35; 0,83], $p < 0,01$). Als we echter naar de beschrijvende statistieken kijken, lijken klein christelijke en klein religieuze scholen, die zijn samengevoegd vanwege de lage aantallen leerlingen, verschillende effecten te hebben. Van de klein christelijke scholen noemt 15,4% wereldburgerschap ten opzichte van 43,5% van de klein religieuze scholen. Het effect in de regressie is daarom waarschijnlijk gedreven door klein christelijke scholen. Verder moet er rekening gehouden worden met het feit dat er in de steekproef 138 klein christelijke scholen zijn ten opzichte van 16 klein religieuze scholen.

Onderwijssector en deelname Nuffic-netwerk hangen samen met het vermelden van vreemdetalenonderwijs in schoolgidsen

Wat betreft vreemdetalenonderwijs zijn er minder voorspellers gevonden in ons model in vergelijking met wereldburgerschap of internationalisering in het algemeen. Bij vo-scholen is de kans dat vreemdetalenonderwijs wordt genoemd 93% hoger dan bij bo-scholen (OR = 1,93; 95%-BI [1,3; 2,98], $p < 0,05$), terwijl deze kans lager is voor sbo-scholen ten opzichte van bo-scholen (OR = 0,28; 95%-BI [0,08; 0,99], $p < 0,05$). Ons model liet geen verschil zien tussen clusterscholen en bo-scholen op basis van de waarde van 0,05 (OR = 0,14, $p = 0,05$). Verder lijken andere factoren, met uitzondering van de deelname aan een Nuffic-netwerk (OR = 9,12; 95%-BI [6,5; 12,79], $p < 0,001$), geen voorspellers te zijn voor het noemen van vreemdetalenonderwijs in de schoolgids ($p \geq 0,05$). Dit zou kunnen betekenen dat de effecten voor deze schoolkenmerken kleiner zijn voor vreemdetalenonderwijs en daardoor niet voorspellend zijn in onze analyse, of dat het noemen van vreemdetalenonderwijs minder samenhangt met schoolkenmerken dan wereldburgerschap of internationalisering in het algemeen.

Conclusies

57% van de leerlingen zit op een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids

In het schooljaar 2024/2025 vermeldt 41,6% van de scholen in het bo en vo minstens één keer internationalisering in hun schoolgids. Iets meer dan de helft (56,6%) van de leerlingen in de steekproef zit op een school die internationalisering noemt in de schoolgids. Dit wil echter niet zeggen dat de andere helft van de leerlingen helemaal niet in aanraking komt met internationalisering op school. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat scholen wel aan internationalisering doen, maar dit niet in de schoolgids vermelden.

Scholen in het voortgezet onderwijs die enkel havo/vwo aanbieden, vermelden internationalisering vaker

Onderwijssector en onderwijssoort (binnen het vo) hangen samen met aandacht voor internationalisering in de schoolgids. Internationalisering komt vaker terug in schoolgidsen van vo-scholen dan in schoolgidsen van bo-scholen. Binnen het vo noemen scholen die enkel havo/vwo aanbieden internationalisering vaker in de schoolgids dan scholen die enkel vmbo aanbieden. Scholen die gemengde soorten of praktijkonderwijs aanbieden zitten ertussenin.

Scholen in de Brainport-regio en in stedelijke gebieden nemen internationalisering vaker op

Op regionaal niveau zijn er duidelijke verschillen te zien in het aandeel scholen die internationalisering vermelden in de schoolgids. Zuid-Oost Drenthe, Friesland-Oost (De Friese Wouden), Noord-Oost-Brabant, Zuidoost-Brabant, Agglomeratie Amsterdam en Haaglanden hebben het grootste aandeel scholen die internationalisering noemen in de schoolgids. Regio's met een groot aandeel scholen die internationalisering vermelden in de schoolgids, zijn ook vaak regio's met een hoog aandeel leerlingen dat naar scholen gaat waarin internationalisering in de schoolgids wordt vermeld. Stedelijkheid lijkt daarnaast samen te hangen met internationalisering in de schoolgids. Zo noemen scholen in stedelijke gebieden internationalisering vaker dan scholen in meer landelijke gebieden. Dit geldt voor alle onderwijssectoren. Ten slotte hebben we specifiek naar de Brainport-regio gekeken. Binnen de Brainport-regio gaat 69,1% van de leerlingen naar een school die internationalisering vermeldt in de schoolgids. Dit is aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde.

Grotere scholen vermelden internationalisering vaker in de schoolgids, met name in het vo

Het aantal leerlingen van scholen hangt samen met het vermelden van internationalisering in schoolgidsen. Grotere scholen vermelden internationalisering vaker dan kleine scholen. Dit effect is voornamelijk zichtbaar in het vo. Dat met name grotere vo-scholen internationalisering vermelden, komt mogelijk doordat grotere scholen meer ruimte hebben om internationaliseringsactiviteiten te ondernemen. In het vo wordt internationalisering vaak groter opgezet, wat veel middelen, organisatiecapaciteit en logistiek vereist. Hierbij kun je denken aan een groot taalaanbod, uitwisselingen met een school in het buitenland, buitenlandse reizen of het aanbieden van andere curricula (Internationaal Baccalaureaat etc.). Op bo-scholen is internationalisering daarentegen mogelijk aanwezig in meer kleinschalige vormen (bijvoorbeeld in een projectweek of als onderdeel van wereldoriëntatie), die minder middelen, organisatiecapaciteit en logistiek vragen.

Schoolomvang verklaart mogelijk ook voor een deel de verschillen in het vermelden van internationalisering in schoolgidsen tussen regio's en stedelijkheid. Zo blijkt uit de resultaten dat voornamelijk grote vo-scholen in sterk stedelijke gebieden internationalisering vermelden in schoolgidsen. Ook in de meer landelijke gebieden noemen voornamelijk de grotere vo-scholen internationalisering in de schoolgids.

Denominatie van de school hangt niet samen met internationalisering in de schoolgids

Er is geen verband gevonden tussen de pedagogische, levensbeschouwelijke of religieuze grondslag van een school en de mate van aandacht voor internationalisering in de schoolgids. Leerlingen hebben evenveel kans om op een school te zitten met aandacht voor internationalisering in de schoolgids, ongeacht de denominatie.

Geen duidelijke verbanden gevonden voor sociaal-economische context en herkomst van de leerlingen

De sociaal-economische status van de woonwijk van leerlingen hangt niet duidelijk samen met het vermelden van internationalisering in de schoolgids. Leerlingen op scholen die internationalisering noemen in de schoolgids, hebben vergelijkbare SES-WOA-scores als leerlingen op scholen die dit niet doen. Ook voor herkomst ontbreekt een eenduidig verband, al lijken leerlingen met een niet-Nederlandse herkomst (zowel binnen als buiten de EU) iets vaker op een school te zitten die internationalisering vermeldt dan leerlingen met een Nederlandse herkomst.

In het bo wordt vooral wereldburgerschap vermeld in schoolgidsen, mobiliteit in het vo het meest genoemd

Uit de thematische analyses blijkt dat wereldburgerschap het meest in de schoolgidsen wordt genoemd door basisscholen, op ruime voet gevolgd door vreemdetalenonderwijs. De thema's mobiliteit en internationalisering van het curriculum/ Internationalisation at Home komen daarentegen maar weinig voor. In het vo zijn de verschillen minder groot, maar wordt juist mobiliteit door de meeste scholen genoemd in de schoolgidsen, gevolgd door vreemdetalenonderwijs en wereldburgerschap. Onderwijssector, deelname aan een Nuffic-netwerk, stedelijkheid, schoolomvang en Brainport hangen samen met het vermelden van wereldburgerschap in schoolgidsen. Onderwijssector en deelname aan een Nuffic-netwerk zijn eveneens significante voorspellers voor het voorkomen van vreemdetalenonderwijs in schoolgidsen.

Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Met dit onderzoek is voor de eerste keer op grote schaal inzichtelijk gemaakt het aandeel scholen dat aandacht schenkt aan internationalisering in de schoolgids en het aandeel leerlingen die op een van deze scholen zit inzichtelijk gemaakt. Verder verkregen we inzicht in hoeverre school- en leerlingkenmerken samenhangen met het voorkomen van internationalisering in de schoolgids. In dit onderzoek heeft een school aandacht voor internationalisering als internationalisering of een gerelateerde term minstens één keer in de schoolgids voorkomt. Een belangrijke beperking hiervan is dat niet is gekeken naar de mate waarin internationalisering voorkomt in de schoolgids, dat wil zeggen hoe vaak of hoeveel, maar enkel is onderzocht of een school internationalisering minstens één keer noemt in de schoolgids.

Ook *hoe* internationalisering wordt beschreven in de schoolgids valt buiten de reikwijdte van deze studie. Voor vervolgonderzoek zou het daarom interessant zijn om een taalmodel te gebruiken om te bekijken *hoe* en in welke context internationalisering in de schoolgids wordt genoemd. Dit zou kunnen verduidelijken wat voor internationaliseringsactiviteiten worden aangeboden, voor welke subgroepen van leerlingen, en of er meerdere activiteiten en thema's genoemd worden. Ook zou de relatieve prominentie van internationaliseringsthema's ten opzichte van andere thema's in de schoolgids kunnen worden beoordeeld.

Het is ook belangrijk te benadrukken dat een vermelding van internationalisering in de schoolgids geen inzicht geeft in de daadwerkelijke integratie en implementatie van internationaliseringsactiviteiten binnen een school. In dit onderzoek is bijvoorbeeld gebleken dat scholen die deelnemen aan een van de Nuffic-netwerken, en dus in zekere mate bezig zijn met internationalisering, dit niet altijd in hun schoolgids vermelden. Het is daarom mogelijk dat scholen die wél aan internationalisering doen in dit onderzoek worden gemist omdat dit niet in de schoolgids wordt vermeld. Op dezelfde manier is het mogelijk dat de woordenlijst, op basis waarvan de zoekopdracht is gedraaid, niet uitputtend is. Hoewel de woordenlijst zorgvuldig is samengesteld, bestaat er altijd een risico dat deze onvolledig is. Er kunnen woorden ontbreken, waardoor een schoolgids geen 'hit' heeft op internationalisering, terwijl de school wél aan internationalisering doet. Daarnaast zegt een schoolgids iets over de schoolbrede prioriteiten en het beleid van de school, terwijl activiteiten vaak afhankelijk zijn van leerkrachten. Een schoolgids geeft dus geen compleet beeld van wat er binnen een school gebeurt op het gebied van internationalisering. Als aanvulling op het huidige onderzoek zou het waardevol zijn om kwalitatieve methoden, zoals interviews, te gebruiken om verdieping te geven aan wat scholen doen aan internationalisering en in hoeverre dit overeenkomt met wat er in de schoolgids staat.

Hoewel het huidige onderzoek inzicht geeft in welke factoren samenhangen met het noemen van internationalisering in de schoolgids, is niet bekend wat de samenhang verklaart. Hierbij valt te denken aan de regionale verschillen en schoolomvang. Waarom noemt 59,0% van de scholen in Zuid-Oost Drenthe internationalisering in de schoolgids, terwijl dit in het nabijgelegen Zuid-West Drenthe slechts 12,5% is? Verder blijkt uit de resultaten dat grotere scholen vaker internationalisering noemen in de schoolgids. Zou er een verklarende samenhang zijn tussen schoolomvang en schoolleiderscapaciteit of bestuursstructuren? Deze vragen bieden kansen voor interessante vervolgonderzoeken.

Ten slotte zou het interessant zijn om dit onderzoek over een aantal jaren te herhalen om mogelijke trends en ontwikkelingen in kaart te brengen.

Referentielijst

Brainport Eindhoven. (2026). Factsheets over de 21 gemeenten uit Brainport.

Geraadpleegd van <https://brainporteindhoven.com/nl/strategie-en-organisatie/agenda-voor-de-regio/factsheets>

CBS. (2025). Stedelijkheid (van een gebied).

Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/stedelijkheid--van-een-gebied--/>

Inspectie van het Onderwijs. (2024). De Staat van het Onderwijs 2024.

Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/2024/04/17/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2024>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2019). Actieplan Leerlingendaling 2020-2023. Ministerie van OCW.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2021). Wettelijke opdracht burgerschap.

Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/toezicht-2017/burgerschap/wettelijke-opdracht>

Brainport Eindhoven (z.d.) Internationalisering Onderwijs voor iedereen in Brainport Eindhoven.

Geraadpleegd van <https://brainporteindhoven.com/nl/onderwijs/internationalisering-onderwijs>

SLO. (2024). Definitieve conceptkerndoelen burgerschap inclusief toelichtingsdocument.

Geraadpleegd van <https://www.slo.nl/zoeken/@24982/definitieve-conceptkerndoelen-burgerschap/>

Bijlage

Bijlage A – gezochte termen internationalisering

- (versterkt) taalonderwijs
- Buitenlandse excursie
- Buitenlandse excursies
- Buitenlandse reis
- Buitenlandse reizen
- Buitenlandse schoolreis
- Buitenlandse schoolreizen
- Career Programme
- Career-related Programme
- Cilo
- Content and language integrated learning (CLIL)
- Culturele reis
- Culturele reizen
- Diploma Programme
- e-Twinning
- Engels vanaf groep 1
- Erasmus
- Erasmus Plus
- Erasmus+
- eTwinning
- European baccalaureate
- GCN
- Global citizen network
- Global citizenship
- Global curriculum
- Grensoverstijgend leren
- IBCP
- IBDP
- IBMYP
- IBPYP
- Internationalisering
- Internationalisering @ home
- Internationalisering at home
- Internationaliseringsbeleid
- Internationaliseringsprogramma
- Internationaliseringsstrategie
- Intercultureel leren
- Interculturele competenties
- Interculturele vaardigheden
- Internationaal onderwijs
- Internationaal project
- International baccalaureate
- International classroom
- International days
- International primary curriculum
- International week
- Internationale activiteit
- Internationale activiteiten
- Internationale competenties
- Internationale dagen
- Internationale leerlijn
- Internationale leeromgeving
- Internationale oriëntatie
- Internationale projecten
- Internationale samenwerking
- Internationale samenwerkingen
- Internationale uitwisseling
- Internationale uitwisselingen
- Internationale vaardigheden
- Internationale week
- IPC
- LinQ
- Meertaligheid
- Middle Years Programme
- Moderne vreemde talen
- Moderne vreemde talenonderwijs
- Mondiaal onderwijs
- MYP
- Netwerk Chinees
- Netwerk talen en wereldburgerschap
- Nuffic
- Online uitwisseling
- Primary Years Programme
- PYP
- Studiereis
- Studiereizen
- T-vmbo
- Talenreis
- Tweektalig onderwijs (tto)
- Tweektalig primair onderwijs (tpo)

- Tweektalig vmbo
- Uitwisseling
- Uitwisselingsprogramma
- UNESCO scholen
- Unesco school
- UNESCO-school
- Versterkt taalonderwijs
- Virtueel uitwisselingsproject
- Virtuele uitwisseling
- Vreemde taalonderwijs
- Vreemde talen onderwijs
- Vreemde talenonderwijs
- Vreemdetalenonderwijs (vto)
- Vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto)
- Wereld onderwijs
- Wereldburger
- Wereldburgerschap
- Wereldburgerschapscompetenties
- Wereldburgerschapscompetenties
- Wereldburgerschapsvaardigheden
- Wereldwijsheid

Bijlage B – woordenlijst per thema

Wereldburgerschap

- Global citizenship
- Mondiaal onderwijs
- Wereld onderwijs
- Wereldburger
- Wereldburgerschap
- Wereldburgerschapscompetenties
- Wereldburgerschapscompetenties
- Wereldburgerschapsvaardigheden
- Wereldwijsheid

Mobiliteit

- Buitenlandse excursie
- Buitenlandse excursies
- Buitenlandse reis
- Buitenlandse reizen
- Buitenlandse schoolreis
- Buitenlandse schoolreizen
- Culturele reis
- Culturele reizen
- Erasmus
- Erasmus Plus
- Erasmus+
- Internationale uitwisseling
- Internationale uitwisselingen
- Studiereis
- Studiereizen

- Talenreis
- Uitwisseling
- Uitwisselingsprogramma

Vreemdetalenonderwijs

- (versterkt) taalonderwijs
- Cilo
- Content and language integrated learning (CLIL)
- Engels vanaf groep 1
- Meertaligheid
- Moderne vreemde talen
- Moderne vreemde talenonderwijs
- T-vmbo
- Tweetalig onderwijs (tto)
- Tweetalig primair onderwijs (tpo)
- Tweetalig vmbo
- Versterkt taalonderwijs
- Vreemde taalonderwijs
- Vreemde talen onderwijs
- Vreemde talenonderwijs
- Vreemdetalenonderwijs (vto)
- Vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto)

Internationalisering van het curriculum/Internationalisation at Home (IaH)

- eTwinning
- e-Twinning
- Grensoverstijgend leren
- Intercultureel leren
- Internationaal project
- International classroom
- International days
- International week
- Internationale activiteit
- Internationale activiteiten
- Internationale dagen
- Internationale leerlijn
- Internationale leeromgeving
- Internationale projecten
- Internationale samenwerking
- Internationale samenwerkingen
- Internationale week
- Internationalisering @ home
- Internationalisering at home
- Internationaliseringsprogramma
- Online uitwisseling
- Virtueel uitwisselingsproject
- Virtuele uitwisseling

Internationale competenties

- Interculturele competenties
- Interculturele vaardigheden
- Internationale competenties
- Internationale oriëntatie
- Internationale vaardigheden

Bijlage C – indikking denominaties

Openbaar

- Openbaar
- Samenwerking Opb., PC
- Samenwerking Opb., RK

Protestants-christelijk

- Protestants-Christelijk/Evangelisch
- Protestants-Christelijk/Reformatorisch
- Protestants-Christelijk

Rooms-Katholiek

- Rooms-katholiek

Klein christelijk

- Interconfessioneel
- Evangelisch
- Gereformeerd vrijgemaakt/Evangelisch
- Gereformeerd vrijgemaakt
- Evangelische broedergemeenschap
- Gereformeerd
- Samenwerking PC, RK
- Reformatorisch

Klein religieus

- Islamitisch
- Hindoeïstisch
- Joods
- Joods orthodox

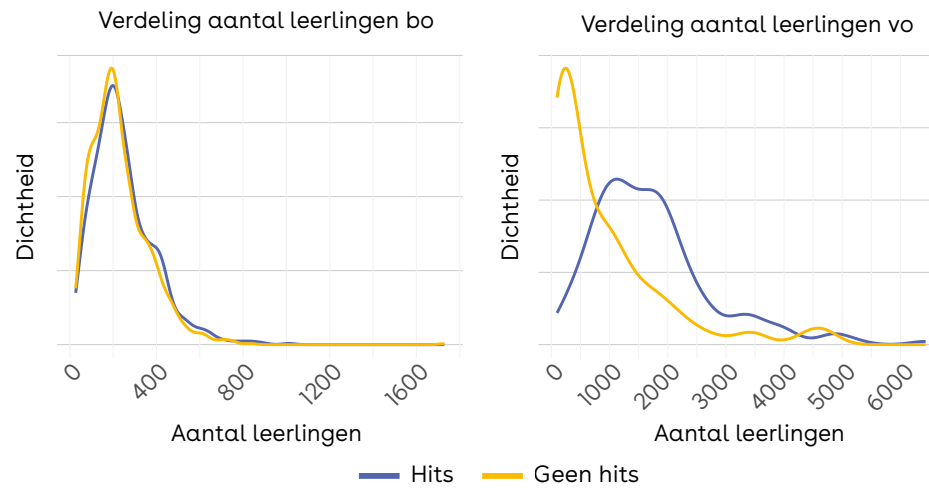
Algemeen bijzonder

- Algemeen bijzonder
- Antroposofisch
- Samenwerking PC, RK, Alg. Bijz.
- Samenwerking PC, Alg. Bijz.
- Samenwerking RK, Alg. Bijz.

Bijlage D

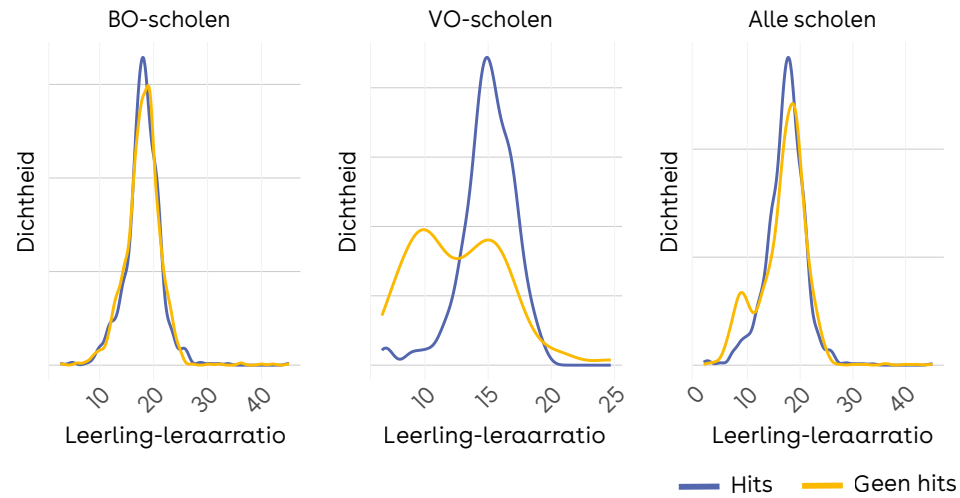
Verdeling van scholen die internationalisering noemen ten opzichte van scholen die internationalisering niet noemen naar leerlingaantallen.

Bijlage E

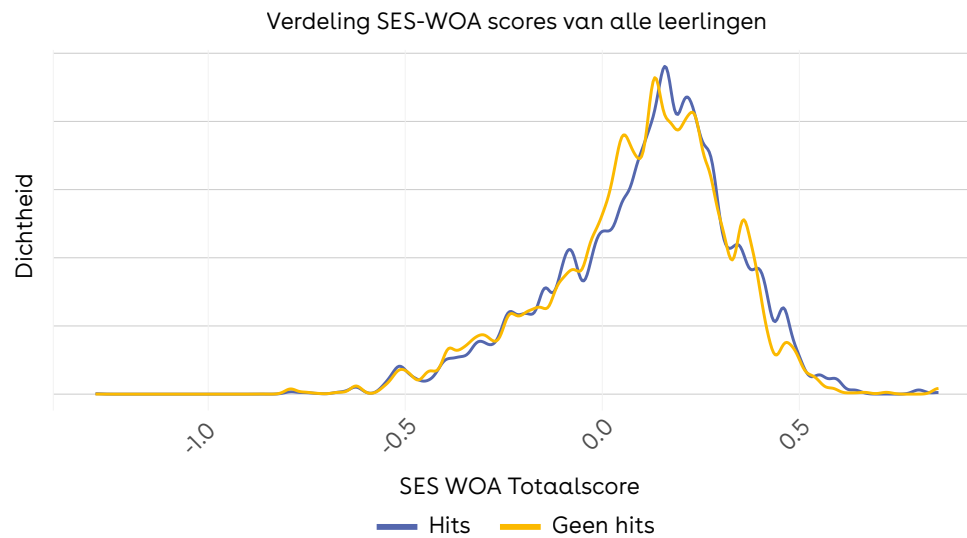
Verdeling van scholen die internationalisering noemen ten opzichte van scholen die internationalisering niet noemen naar leerling-leraarratio.

Opmerking: De categorie 'alle scholen' bevat bo, sbo, vo en clusterscholen

Bijlage F

Verdeling van scholen die internationalisering noemen ten opzichte van scholen die internationalisering niet noemen naar de SES-WOA-score van de woonwijk van een leerling.

Colofon

NUF2026/04

Auteurs

Hanna Fricke (DUO)

Sarah van Kempen-Cullip (Nuffic)

Gabriela van Staden (Nuffic)

Redactie

Acolad

Design

Osage

Fotografie

Marit Hazenbroek (Nuffic)

Alex Schroder (Nuffic)

Beeldmateriaal Rijksoverheid (DUO)

Nuffic
meet the world

Dienst Uitvoering Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap